

Heiligenbeeldenmuseum

Meer Nieuws?

Raadpleeg dan onze -up-to-date-
gehouden webstie:
www.heiligenbeeldenmuseum.nl

Voorwoord Voorzitter

Wij kijken nog even terug op het afgelopen jaar en kunnen constateren dat het Heiligenbeeldenmuseum 2018 met een schitterende kerstgroepententoonstelling heeft afgesloten. Ruim 3500 bezoekers waaronder ca. 500

kinderen bezochten de sfeervol ingerichte kerk en bewonderden de mooie groepen van Jan van Hulst. Ook de nieuw gemaakte kerstfilm met als thema: Hoe kwam de kerststal in Nederland oogstte veel waardering. In totaal bezochten bijna 7300 mensen het afgelopen jaar ons museum, waarvan ruim 3000 bezoekers met een Museumkaart. De invoering daarvan is probleemloos verlopen en mag zeker een succes worden genoemd.

De verbouwing van het naast de kerk gelegen voor-

malige klooster tot een behandelcentrum voor mensen met posttraumatische stress leverde nogal wat ongemak op en vooral de ontruiming van de depotruimte op de zolder stelde het bestuur voor grote problemen. Gelukkig zijn er voor de middellange termijn oplossingen voor de opslag gevonden, maar dat leverde wel niet verwachte extra kosten op. Samen met de investeringen in een nieuw digibord en een nieuwe geluidsinstallatie in de kerk zorgde dit - ondanks hogere bezoekersaantallen - voor een verlies van €8000 in het afgelopen jaar. Wij hebben goede hoop dat dit resultaat in 2019 zal verbeteren.

Wij richten ons op dit moment volledig op de Mariatentoonstelling die op 1 april zal worden geopend. Het overgrote deel van de tentoonstelling wordt ingericht met objecten uit de eigen collectie, waaronder veel beelden en devotiekastjes die nog niet eerder waren te zien. Om de publieksservice te vergroten willen we een bescheiden koffiecorner bij de entreeruimte inrichten, nu inmiddels zeker is dat de faciliteiten in het voormalige klooster niet meer voor het museum beschikbaar zijn. In het voorjaar zal in samenwerking met het Cultuurfonds Vorden twee maal een zondagmiddagconcert worden georganiseerd, omdat de Dorpskerk vanwege een verbouwing niet beschikbaar is. Wij hopen dat u dit voorjaar de weg naar ons museum weer weet te vinden en onze vrijwilligers zullen u met veel warmte welkom heten.

Uw voorzitter,
Ton Rutting

Inhoud

Voorwoord Voorzitter	1
De Heiligen en het weer	2
Mariatentoonstelling	3
Journal	3
Kerst op de Kranenburg	4
Concertenreeks	4
Website overzicht	4
Word donateur	4
Colofon	4

De Heiligen en het weer?

In de volksweerkunde nemen zgn. merkel- en lotdagen een belangrijke plaats in. Een lotdag is een dag waaruit je het weer voor de komende dagen of een langere periode kunt aflezen. Bijna al die dagen zijn naar een bepaalde Heilige genoemd. Dat zou de indruk kunnen wekken dat onze voorouders meteorologische kwaliteiten aan de heiligen toekenden, maar voor hen waren kerkelijke feesten en de naamdagen van de Heiligen nu eenmaal veel makkelijker te onthouden dan de exacte data. Zij vormden een essentieel onderdeel van het dagelijks leven. De weersvoorspellingen waren echter niet meer dan aanduidingen. Het betekende niet dat men geloofde dat de Heilige zelf het weer voor die dag of periode bepaalde. In veel gevallen verwoordden de weerspreuken de hoop of de wens van de agrariër die machteloos stond tegenover de krachten van de natuur. Men kan met de weerspreuken niet zoveel betrouwbare voorspellingen doen. Maar sommige duiden wel op bepaalde regelmatig weerkerende eigenaardigheden of wetmatigheden in de natuur. Aan de twaalf apostelen die staan opgesteld langs het middenpad van de kerk op Kranenburg kunnen we diverse weersomstandigheden toedichten. Laten we beginnen met de rechter rij van achter naar voor.

De eerste is Jacobus de Mindere. Hij wordt de "broer van Jezus" genoemd. Zijn lotdag is 3 mei die hij overigens moet delen met de apostel Philippus. We kunnen hieraan de volgende voorspelling verbinden. "Jacobus en Philippus, Portieren van de mei, Draag zorg voor onze wei, Breng af en toe wat regen, En zegen allerwegen, Wat koelte en wat nat, Dat vult kelders, beurs en vat". De volgende in de rij is Johannes. Hij was de enige apostel die aan de voet van het kruis, Maria, de moeder van Jezus, bijstond. Zijn lotdag is 24 juni. "Sint Jans regen is voor de oogst geen zegen". "De regen van Sint Jan maakt van de boer een arme man" en "Na Sint Jan neemt de zee het onweer niet meer an". (voor 24 juni drijft het onweer naar zee, daarna drijft het landinwaarts). Dan volgt Bartholomeus. Zijn lotdag is 24 augustus. "Zoals het weer op Bartholomeusdag is, blijft het gans de herfst gewis". "Sint Bartel warm en schoon, dan draagt de herfst een gouden kroon" en "Zoals Sint Bartel is gesteld, zo is het ganse jaar besteld".

Dan komt Simon ook wel Simon de Zeloot genoemd. Zijn lotdag is 28 oktober en valt samen met die van Judas Thadeus. "Simon en Judas met hun twee, brengen dikwijls sneeuw ook mee". "Na Simon is het koud, zorg dus bijtijds voor hout" en "Zijn Simon en Judas voorbij, dan is de winter kort nabij".

Hierna volgt Andreas. Zijn lotdag is 30 november, waarbij de volgende weerspreuk hoort. "Als Sint Andries onder sneeuw moet bukken, zal het volgend jaar geen koren lukken". De laatste in de rij is Petrus, ook wel Simon Petrus genoemd. Hij heeft 3 lotdagen. De belangrijkste is Petrus en Paulus op 29 juni. "Als er op Sint Pieter regen valt, is het jaar voor de boer verknald". "Als het Pieter en Pauwel is, zorg dat de hooitijd teneinde is, want pissen doet hij zonder gena, ofwel ervoor ofwel erna" en "Zoals de wind op Sint Pieter waait, zo zit hij voor het hele jaar gedraaid".

Aan de linker kant van het middenpad staan van achter naar voor de volgende apostelen. De eerste in de rij is Thomas. Op 21 december, zijn overgeleverde sterfdag, wordt hij bijzonder vereerd. "Als met Sint Thomas de dagen gaan lengen, beginnen de nachten te strengen". "Sint Thomas geeft de winter kracht" en "Sinte Maas, appelenbaas, blaast hij door de bomen, veel appels staan aan het komen".

De volgende is Matthias. Hij werd door loting aangewezen om de opengevallen plaats van de voormalige apostel Judas Iskariot, na diens verraad en zelfmoord, op te vullen. In de nieuwe kalender wordt zijn feest op 14 mei gevierd, maar voor die tijd was zijn lotdag 24 februari. Op die dag zijn de volgende spreuken gebaseerd. "Als Sint Mathijs geeft sneeuw en ijs, dan kan men verwachten dat het vriezen zal nog veertig nachten". "Sint Mathijs breekt het ijs, maar als het niet wil breken dan vriest het nog zes weken" en "Na Sint Mathijs waagt niemand zich nog op het ijs". Dan volgt Philippus. Diens lotdag gaat samen met die van Jacobus de Mindere. "Als het op Sint Philippus regent, dan is de oogst gezegend" en "Philippus en Jacobus, portieren van de mei, draag zorg voor onze wei, breng af en toe wat regen en zegen allerwegen, wat koelte en wat nat, dat vult kelder, beurs en vat".

De twaalf apostelen

Hierop volgt Jacobus de Meerdere. Hij was een van de belangrijkste discipelen samen met zijn broer Johannes en Petrus. In Spanje luidt zijn naam Santiago. Zijn lotdag is 25 juli. "Met Sint Jacob witte wolkjes in de lucht, voorspelt een strenge winter als vrucht". "Regen op Sint Jacob schaadt het koren, maar belooft een zachte winter" en "De dagen rond Sint Jacob goed, dan oogst men koren in overvloed".

De op een na laatste is Judas Thadeus. Zijn lotdag is 28 oktober, samen met Simon. "Als Simon en Judas henegaan, dan komt de winter er pas aan" en "Als Simon en Judas voorbij gaan, dan is het met de zomer gedaan". De laatste in deze rij is Paulus. Hij is eigenlijk niet een echte apostel. Eerst rond 33 na Chr. ervoer hij de openbaring van Christus. Hij beschouwde dit als een verschijning in relatie tot Jezus 's Opstanding. Dit vormde een deel van zijn argumentatie waarom hij vond dat hij toch een echte apostel was. Zijn feestdagen zijn 25 januari (zijn bekering), 29 juni (samen met Petrus) en 18 november. De lotdag op 25 januari is de zgn. half-winterdag. Deze dag markeert de ommekeer in het weer en zo was de bekering van Sint Paulus ook een ommekeer in zijn leven. "Als Sint Paulus bekeert, draait de wortel om in de eerd" en "Op Sint Paulus bekering stijgt de winter te paard, of hij breekt zijn nek met een reuzenvaart" en ten slotte "Zinkt de zon op Sint Paulus klaar, dan brengt hij een goed jaar, maar heeft hij wind, zo regent het gezwind". Alles overziend, lijkt het betrouwbaarder om het KNMI in de Bilt in de gaten te houden.

Mariatentoonstelling

Bijzondere thematentoonstelling over Maria

Dit jaar besteedt het museum in haar thematentoonstelling aandacht aan Maria een heilige die in vele geloofsgemeenschappen een belangrijke rol vervult. Maria werd volgens een constante overlevering geboren uit Joachim en Anna. Ook geloven de Katholieke en de Orthodoxe Kerken dat Maria nooit een zonde heeft bedreven. Ze beroepen zich daarbij op Luc. 1,28, waar de engel Gabriël haar aanspreekt met: "Wees gegroet, vol van genade." Over haar jonge leven zijn verder geen bijzonderheden vermeld in de Bijbel, hoewel er een traditie is, die stelt dat ze dienstdeed in de tempel. Het Nieuwe Testament vermeldt dat Maria nog niet samenwoonde met Jozef, maar wel verloofd was, toen ze zwanger werd. Maria was dus nog een maagd. Volgens de aankondiging van de engel Gabriël werd Jezus in de schoot van Maria ontvangen door de kracht van de Heilige Geest, Het Evangelie volgens Matteüs beschrijft dat Jozef en Maria na de geboorte van Jezus niet in Bethlehem bleven en ook niet naar Nazareth terugkeerden, maar naar Egypte vluchtten.

Hier groeide Jezus op onder de hoede van Maria en Jozef. Hij werd opgevoed in de joodse leer en leerde waarschijnlijk ook het beroep van zijn vader: timmerman. Jozef stierf vermoedelijk voordat Jezus in de openbaarheid kwam, Maria als weduwe achterlatend. Bij het openbare optreden van Jezus wordt Maria nog enkele malen genoemd.

Volgens Johannes was Maria bij de kruisiging van Jezus aanwezig, samen met Johannes zelf. Daarna is ze volgens het boek Handelingen nog aanwezig bij enkele bijeenkomsten van de apostelen, en in het bijzonder is zij met de apostelen aanwezig tijdens de uitstorting van de Heilige Geest op Pinksteren. Over haar verdere leven zijn verschillende verhalen in omloop. Volgens de (rooms-katholieke) overlevering moet Maria ergens tussen 36 en 50 n.Chr. zijn overleden in Jeruzalem of Ephese.

Volksdevotie

Het prominentst is Maria aanwezig in de katholieke en orthodoxe volksdevotie waarin de Mariaverering een dominante plaats inneemt. Volgens de officiële kerkelijke leer kan Maria nooit de plaats van Jezus als Verlosser van de zonde vervangen en verwijst zij altijd naar Jezus als de werkelijke Middelaar tussen de mens en God. In de volksdevotie is de praktijk meestal dat Maria als 'toegankelijker' beschouwd wordt dan Jezus en meer aangeroepen wordt, zij het dan als 'voorspreker'. Vele gelovigen bidden tot Maria om haar te vragen om voorspraak. Dat wil zeggen dat men vraagt of Maria voor

hen wil bidden. Geliefde gebeden zijn het Weesgegroot en de rozenkrans. De belangrijkste plaatsen waar Maria is verschenen: het Franse Lourdes (verschijning in 1858), Fátima in Portugal (1917) en Guadalupe in Mexico-Stad (1531). Het Duitse Kevelaar trekt veel Nederlandse pelgrims. In katholieke en orthodoxe landen zijn ontelbare nationale en regionale heiligdommen te vinden, maar ook in Nederland hebben talloze zogenaamde genadeoorden (bedevaartplaatsen) uit de middeleeuwen de reformatie overleefd. Toch zijn ook in het "protestantse" Noorden verschillende middeleeuwse bedevaarten weer opgeleefd. Daartussen treft men aan Onze Lieve Vrouwe ter Nood in Heiloo, Onze-Lieve-Vrouwe van Sevenwouden te Bolsward en Onze Lieve Vrouwe van Leeuwarden te Leeuwarden.

Mariakapelletjes

Vooraf in Vlaanderen en in de van oudsher katholieke Nederlandse provincies Limburg en Noord-Brabant en in de katholieke streken Twente en De Liemers kan men op veel plaatsen, vaak in oude stads- en dorpskernen maar ook verspreid over het platteland, kleine Mariakapelletjes aantreffen die door de plaatselijke bevolking worden bezocht om een kaarsje op te steken en voor een moment van bezinning.

Mariafeesten

Binnen de rooms-katholieke liturgie bekleedt Maria een belangrijke positie qua gedenkdagen, maar de eigenlijke gebeden en het Offer tijdens de Heilige Eucharistie blijven tot God de Vader gericht, met het smeken tot Jezus Christus. Toch wordt herhaaldelijk aan haar gebed voor de Kerk gerefereerd, ook worden er vele voorname Mariafeesten gevierd o.a. Maria Lichtmis, Maria ten Hemelopneming, Meimaand Maria maand etc.

Het Heiligenbeeldenmuseum wil op deze manier aan de vele wetenswaardigheden over Maria aandacht schenken, met veel uit eigen collectie.

Journal tot en met februari

- **Dinsdag 16 oktober** ontvingen we bericht van het overlijden van onze trouwe vrijwilliger Bennie Gosselink op 85-jarige leeftijd. Bennie was een vrijwilliger van het eerste uur en een punctuele deuropener. Ook zorgde hij er voor dat de gazons er altijd perfect bijlagen.
- **Donderdagavond 1 november** buurt maken in de kerk. We hadden 13 nieuwe gezinnen om de kerk uitgenodigd voor een kennismaking. We kregen 8 reacties.
- **Zaterdag 3 november** Vrijwilligersuitje met een bezoek aan het Cuypersmuseum te Roermond. Na een prachtige

rondleiding en de lunch was er gelegenheid Roermond te bekijken. Het uitje werd, zoals gebruikelijk, afgesloten met een voortreffelijk stamppotbuffet bij 't Wapen van 't Medler.

- **Vrijdag 7 december** opening van de kerstgroepententoonstelling en presentatie van de nieuwe film "Hoe de kerststal naar Nederland kwam".

De opening werd verricht door Jan van Hulst, Peter Diemer en voorzitter Ton Rutting. Ook werd de nieuwe geluidsinstallatie in gebruik genomen.

- **Zondag 9 december** optreden IPK Etten met veel bezoek. De kerstfair geen, vanwege het slechte weer niet door.

De Kerstgroepententoonstelling mocht zich verheugen op een grote belangstelling, vermeldenswaardig is hier nog wel dat via schoolbezoek ongeveer 450 lagere school leerlingen een bezoek brachten.

- **Donderdag 20 december** ontvingen we bericht van het overlijden van Dinie Krabbenborg. Dinie was ook een vrijwilligster van het eerste uur o.a. bezorgde ze in Vorden de nieuwsbrieven.
- **Zondag 6 januari** was de afsluiting van het kerstseizoen met een bijeenkomst voor de vrijwilligers.

KERST OP DE KRANENBURG

We ontvingen een prachtig gedicht van een van onze vrijwilligers, we drukken dit hier graag af:

Zoiets moois mag je niet missen; zo fraai zag je het nog nooit.
Wordt dit nog eens overtroffen? 'k Denk het niet, maar wie weet, ooit.

Daar zou ik maar niet op wachten; een reprise komt er niet.
Laat dit niet aan je voorbij gaan. Zorg ervoor dat je het ziet.
Jee, wat ben ik opgetogen; wat een pracht zag ik vandaag.
'k Zal snel zeggen waar je zijn moet, want dat bleef tot nu wat vaag.

In 't museum oost van Vorden, Kranenburgse "kathedraal",
kunt u kerstgroepen bewonderen, bijzonder en heus museaal.
Ja, het Heilig Beeld Museum, als de Kerst in aantocht is,
verzorgt ieder jaar een kerstshow, steeds weer een belevenis.
Maar wat men er nu tentoonstelt steekt er bovendien dit jaar:
Zoveel kerstkunst en kerstrijkdom zie je zelden bij elkaar.

En dan ook nog, als soort toegift op
dit rijke kerstprogramma:
mooie splinternieuwe film "HOE
KERSTAL NAAR NEERLAND
KWAM".

Ik hoop maar dat je op bezoek
komt en er van genieten mag.
Van 12 tot 5 uur dagelijks open; 6
januari laatste dag.
Je zult vast met mij beamen: wat is
dat de moeite waard.
De entree mag geen bezwaar zijn;
vijf euro of museumkaart.

André van Alphen

Concertenreeks Cultuurfonds Vorden

Cultuurfonds Vorden heeft een commissie van deskundige
liefhebbers gevraagd een serie van 4 concerten samen te
stellen voor 2019.

Op zondag 10 maart a.s. vond de eerste plaats in het Hei-
ligenbeeldenmuseum op de Kranenburg te Vorden. Deze
concerten worden allemaal uitgevoerd door internationaal
bekende musici op een wisselende locatie.

Zo geeft het cultuurfonds vorm aan de doelstelling om
een inspirerend kunst- en cultuurklimaat te bevorderen en
samenwerking te zoeken met andere cultuur aanbieders of
locaties in Vorden en directe omgeving.

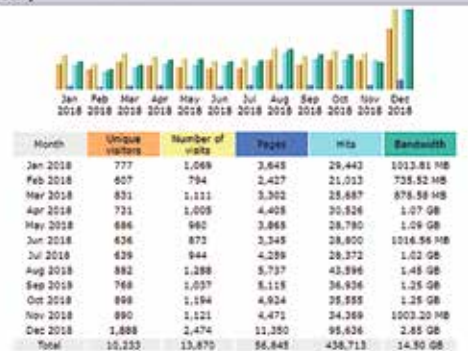
- Op zondag 23 juni (15.30 uur) is het
Rodion trio in het Heiligenbeeldenmuseum.
- Vrijdagavond 16 augustus treedt
Claudia y Manito in de Kapel de Wildenborch.
- Zondag 17 november (15.30 uur) speelt het Duo
Levy-Idmtal in de vernieuwde Westersholtzaal van
Kasteel Hackfort. Na afloop van de concerten is er
gelegenheid om een drankje te drinken en na te
praten met de uitvoerende musici.

Op de website www.cultuurfondsvorden.nl staat onder de
kop "evenementen" een meer uitgebreidere toelichting per
concert.

Website overzicht 2018

In totaal hebben we in 2018 10.233 unieke bezoekers gehad op
de website die in totaal 13.870x de website bezocht hebben en
daarbij 56.845 pagina's bekeken. In totaal is er 438.713x geklikt op
items op de website. We zijn zeer tevreden over de ze cijfers.

Monthly history

Colofon

Heiligenbeeldenmuseum

Ruurloseweg 101
7251 LD Kranenburg-Vorden
Telefoon (0575) 55 64 88 (tijdens openingstijden)
Website: www.heiligenbeeldenmuseum.nl
IBAN NL97RABO0327478748

Secretariaat:

Schoneveldsdijk 2, 7251 LE Vorden
Tel. (0575) 55 67 57

PR-commissie/redactie

Bart Overbeek en Jan Willem de Grijter

Redactie-adres:

Bart Overbeek,
Ganzensteeg 2
7251 LC Vorden
Tel. (0575) 55 64 71
Email: pr@heiligenbeeldenmuseum.nl

Openingstijden:

Kerst op de Kranenburg: van vrijdag 6 december 2019 t/m
zondag 12 januari 2020.

2019: Thematische tentoonstelling "Maria een bijzonder heilige"
vanaf 1 april t/m donderdag 31 oktober.

Druk: Print2Pack, www.print2pack.nl

Word donateur van de SOGK

De SOGK is een particuliere organisatie die voor het uit-
voeren van haar werk grotendeels afhankelijk is van haar
donateurs. Voor een bedrag van € 25 per jaar bent u al
donateur, maar een hoger bedrag is uiteraard welkom! U
ontvangt dan gratis het **kwartaalblad Venster**. Een prach-
tig geïllustreerd tijdschrift met interessante (wetenschappe-
lijke) artikelen en wetenswaardigheden over ons erfgoed,
monumentennieuws en informatie over restauraties. Daar-
naast kunt u natuurlijk deelnemen aan onze excursies. Voor
meer informatie: www.oudegeldersekerken.nl